

Membra solo reddam, gradiarque in calle parentum.
Sic sua summa sacer conclavibus abdere quamvis
Mallet, ab ætherio panduntur munera teste.

At pia Cuthbertus meinorans stœpe acta priorum,
Ætheria sub laude sui quoque Christus agonis
Ut fuerit socius, fuerat subiectere paucis.
Sicque duos vario jam munere spiritus idem
Lustravit per dona viros, atque ætheris alti
Tramite diviso regnum provexit ad unum.

CAPUT XLVII. Qualiter anachoreta Felgeldus ibidem sit a vultus tumore mundatus.

Ergo age, Felgeldus largitor munoris alni
Prima salutiferi ipse capit documenta vigoris.
Cui pridem facies informi tacta tumore,
Squalens, at rigido dum solus in abdito antro,
Latior ingenito surgit de somite flamma,
Atque genas maculis livor respergus adurens.
Qui nova pro veteri dum culmina pangeret æde,
Illiud ovans fesso direptum a pariete velum
Partiri docuit fidæ spes certa salutis.
Primaque dum lymphis corrigia tinguitur almis,
Pervia cornigero pateat quo semita ferro,
Exiliens lasciva sacro de gurgite guita
Lumina respersit sancti, vultumque rubentem.

* *Lates*

PASSIO SANCTI JUSTINI MARTYRIS.

Quando Christus, Deus noster, natus est ex Vir- [gine,
Edictum imperiale per mundum insonuit,
Quatenus totius orbis fieret descriptio :
Nimirum quia in carne tunc ille apparuit,
Qui in celo universos electos ascriberet,
Quos sacre commenda visset fidei professio.
Quam qui digne observarint, cum bonis operibus,
Quæ sunt velut quidam census domino amabiles,
Civitatis describuntur celestis municipes.
Quos census uterque sexus, omnis ætas exhibet,
Ut testatur plurimorum martyrum exercitus :
Non solum constans ex viris, verum et ex feminis ;
Nec ævo tantum mature subibant martyrium,
Sed et multos propter Christum et fidem catholicam,
Legimus fuisse passos in ætate tenera :
Ex quibus sanctus Justinus, novennis puerulus,
Qualiter per passionem migrarit ad Dominum,
Sequens textus demonstrabit scire cupientibus.
Dum crudelis Diocletianus Romani imperii *
Simul cum Maximiano, teneret monarchiam,
Talis est in Christianos mota persecutio,
Ut darentur ad poenarum universa genera,
Ubicunque comprehendendi aliquem contigeret,
Quem hujus professionis obligaret titulus.
Et i.e quisquam potuisset contutari latebris,
Ubique componebantur hoc modo insidiæ,
Quæ eundem compulissent in jus idolatriæ.
Non illis eundem quidquam aut vendendi copiam.

* Duo pedes in hoc versu abundant.

A ille citus dextra lymphas abstergere curans
Miratur pestis stupefactus abisse, foresque
Pandere jam reduci sana sub fronte medeke.
Et ne forte putet mendum me dicere quisquam,
Teste Deo dicam, quia presbyter ista fidelis
Pandebat vatis fidam cui fatus in aurem.
En, inquit, nosti faciem quia presserit olim
Labis * acerba meam, sed jam modo gratia Christi
Cuthberti meritis placavit tristia flagra.
Mitte manum, et tangens me dicere vera probato.
Clausus namque oculi non quibat acumine cerni,
Fecerat et priscam morbo fugiente salutem.
Aifore temporibus persensit ab æthere sanctus.

Oratio Bedæ beati presbyteri.

B Hæc tibi, cunctorum largitor Christe bonorum,
Dona tui obtulimus suvmo de munere doni,
Magnaque pro modicis libantes gaudia dictis
Sanctorum attigimus certamina celsa tuorum :
Sperantes illis exortoribus, ut tu,
Sidereo dignos qui justus in axe coronas,
Indignis mitis laxes vel debita nobis.
Ultima sufficiunt illius in ædibus aula
Præmia, qua cunctos tua visio, Christe, beabit,
Vita manens castis lumenque salusque per ævum.

C Nec ipsam hauirire aquam dabatur licentia,
Antequam thurificarent detestandis idolis.
Ea tempestate fuit quidam præfetus in Gallia b,
Perfidus, ferox, inimicus, Christi nomen odiens,
Et in Christianos fureos, Riciovarus nomine ;
Quem cum supra nominati principes dirigerent,
Ut sanctos persequeretur positos in Gallia,
Cupidus cedis sanctorum protinus efficitur.
Et ingressus civitatem, Basileam nomine,
Qua suos cursus in Rhenum infert Ara fluvius,
Multos ibi Christianos dimergi præceperat.
Sic per loca universa edictum dat impium,
Ut nullus Christianorum sineretur vivere,
Quibus vitam statuebat per tormenta adimi.
Erat ea tempestate in Amisiodoro
D Quidam vir bonus et justus, Mattheus vocabulo,
Illiisque Justinianus et Justinus filii.
Sed Justinianus ortu carnali præcesserat :
Justinus vero ætate morum anteierat,
Per vitam immaculatam senectutem induens.
Qui in brevi consummatus, longa explet tempora
Meritorum ejus laude manente in sæcula :
Quia placuisse Deo ejus constat animam.
Hic antequam nasceretur, frater ejus senior,
Jam dictus Justinianus, capitur ab hostibus,
Atque a domo paterna longius abducitur.
Beatus vero Justinus mox a pueritia
Rebus animum divinis incessanter dederat,
Profectum quotidianum dante Dei gratia.

* Duo pedes in hoc versu abundant.

Qui cum polleret virtutum donis spiritualium,
Inter cætera hoc primum illi Deus contulit,
Ut haberet futrorum sæpe præscientiam.
Tum per revelationem a Deo instruitur
De fraterna servitute, et de ejus domino,
Qui appellatur Lupus, Ambianis habitans:
Cum hoc illi revelatum fuisset a Domino,
Patri suo hoc narrare confestim studuerat,
Ad redemptionem fratris hortans iter aripi;
Ad quod illi pater ejus taliter responderat:
O, inquit, fili, ignoro qua sit eo transitus,
Et propter hoc quid agamus, me nescire fateor.
Tunc sanctus puer Justinus animo accenditur,
Atque omnem peragrabat mox Autisiodorum,
Sicubi reperiretur dux eis itineris.
Sed cum non inveniretur qui quæsusus fuerat
Reversus puer beatus, hoc patri annuntiat,
Dicens tamen non cessandum esse ab itinere.
Nos, inquit, pergamus, pater, Christo nobis comite,
Qui non sinet nos fraudari nostro desiderio,
Quod de redimento fratre habemus in animo.
Sed et transeundæ nobis Christo viæ præduce,
Nihil nobis adversatur, nil erit contrarium,
Quin illæsi ambulemus, redeamus soeptes.
Ad hos filii afflatus, ista pater reddidit:
Possem, ait, ego forsitan, o fili dulcissime,
Sustinere iter tantum, qui sum fretus viribus.
Tibi autem cum sis puer, ut non possis timeo,
Ne forte teneritudo laesa tui corporis,
Fatigatum te quod abs te faciat defiscere.
Respondens sanctus Justinus, patri suo retulit:
Famulus, ait, sum Christi, in quo me considere,
Et me illi commendare semper pater noveris.
Eamus ergo in ejus adorando nomine,
Illi totum committentes effectum itineris,
Et quod illi inde placet, sit nobis amabile.
Adquievit pater istis hortamentis filii,
Assumptisque ad hoc iter sibi necessariis,
Profici mox coeperunt de Autisiodoro.
Et cum dies declinare coepisset ad vesperam,
In Milidonensi castro recepti hospitio,
Quieverunt sub ejusdem ibi noctis spatio:
Quibus ad portam castelli pauper quidam obviat,
Qui et claudicabat gressu, et visu caruerat,
Quem atra vexabat famæ, pariter et nuditas:
Cui ut innotesceret Justinus præsentia,
Mendicabat, ut donaret illi eleemosynam,
Quo pene extortam fame recrearet animam.
Tunc beatus puer suo genitori suggerit
Alimentum fore dandum eidem famelico,
Obtentoque a patre victu emendat esuriem:
Ipse vero sua sese tunica exscoliavit,
Nuditatem ejus simul operire studuit,
Geminum præbens egenti taliter auxilium.
Tunc adversus illum pater motus aliquatenus,
Increpare coepit eum, quare ita fecerit,
Eiusque tam pium factum vocabat dispendium.
Non, inquit sanctus Justinus, hoc voca dispendium,

* Al., *præsagis.*

A Propter quod beatitudo nobis reprobatur,
Spiritū sancto dicente per David psalmographum:
Felix qui super egenum intendit, et pauperem,
Quomodo in die mala Deus eum liberalit.
Sed nec ab auditu malo timere compellitur.
Mala reprobis est dies in die iudicis,
Cum ad æternum damnantur a Deo interitum,
Arsuri igne æterno una cum diabolo.
A malo timent auditu, quibus in iudicio
Vox a tribunali Christi sonat terribiliter,
Ite a me, maledicti, in ignem perpetuum.
In hac autem die mala, qua damnantur impii,
Liberari promeretur, qui dat eleemosynam,
Ut non eum ille malus auditus perierat:
Sed magis dicatur ei ore Christi judicis
B Ut accedat regno Dei, propter eleemosynas
Fratribus quas ipse Christi impendebat minimis.
Vides, inquit, pater, quanto bono compensabimus,
Dum ex his quæ nos habemus subveniens inopi,
Et idecirco quod mendico datum est non querere.
Igitur in Milidone noctu requieverant,
Facto mane iter suum protinus accelerant,
Et Christo eos ducente, venerunt Parisium,
Ubi a quodam excepti nomine Hippolyto,
Ipsi omnem prodiderunt causam pro qua venerant,
Scilicet, quia captivum fratrem suum quererent,
Proinde satis humanus fit eis Hippolytus,
Et cum eos refecisset, in pace dimiserat,
Ut cœptum iter egissent cum Dei auxilio.
Tunc illi profecti, flumen attingebant Iseram;
C Et dum transire per illud ipsos oportuerit,
Non inveniebant illic aliquam naviculam.
Quod cum moleste tulisset pater sancti pueri,
Ipse beatus Justinus demonstratum cœlitus
Conturbato genitori protulit præsgaudiū.
Quamvis, ait, nunc in promptu non adsit navigium,
Non est tamen anxiandum nobis de itinere:
Quia mihi est a Christo ostensum solatium.
Quidam enim homo nobis cum navi appropiat,
Cujus nobis impendetur incunctanter commodum,
Ut transire valeamus hunc præsentem fluvium.
Cum adhuc puer parenti loqueretur talia,
Ecce quidam nauta venit cum sua navicula,
Sicut sanctus prædicebat in * præsago spiritu.
D Tunc accedentes ad illum qui cum navi venerat,
Se petebant adjuvari ut transirent fluvium,
Navigationis justum offerentes pretium.
Nauta igitur petita satis prompte annuit,
Ipsis vero naulum dare debitum volentibus,
Non accipit ille quidquam, gratis præstans commodum.
Illi autem properantes, Ambianos veniunt,
Inquiruntque domum Lupi, fratris sui domini:
Qua mox inventa, ad illum preces ferunt supplices.
Quem prior sanctus Justinus his affatur vocibus:
Venimus ad tuam, aiens, o Lupe, clementiam,
Ut captivum fratrem nostrum reddas nobis liberum.
Compertum est enim nobis ipsum sub te degere.
Et ad illum rediendum nostram substantiam

Apportavimus donandam nunc pro tua gratia.
Tunc Lupus qui essent illi cœperat inquirere,
Didicique quod fuissent non ficti Christicolæ,
Et quod habitantes essent in Autisiodoro.
Frater autem, aiunt, noster, propter quem hoc veni-

[mus,

Et quem a captivitate conamur redimere,
Vocatur Justinianus, tuusque est domesticus.
Ego, inquit Lupus, vobis præbebo hospitium,
Et quos haben, ostendam omnes meos pueros,
Et si frater vester hic est, redimatur pretio.
Igitur cum domum Lupi introissent vespe,.
Demonstravit eis suos duodecim pueros,
Inter quos non est inventus ille quem quæsierant.
Beatus vero Justinus oculos circumserens,
Vidit quemdam extra ipsos assidentem puerum,
Cujus manibus accensa ferebatur lampada.
Hic erat frater Justini gloriosi pueri,
Captus tamen ante ejus natalis exordium,
Nunquam ante tempus illud ei visus fuerat.
Beatus vero Justinus, plenus sancto Spiritu,
Nullo homine docente, hactenus incognitum
Eundem germanum suum agnovit continuo.
Enimvero mens sanctorum dum adhæret Domino,
De internis et occultis ab eo instruitur,
Res ignotas edocetur spiritu propheticō.
Ostendit hoc liber, acta narrans apostolica,
Ubi legitur frequenter : Dixit sanctus Spiritus
Sive Petro, sive Paulo, seu cuique discipulo.
Hoc modo sanctus Justinus fratrem dum agnosceret,
Lupo qui eum tenebat confessum hoc prodidit:
Meus, inquiens, est frater, qui fert manu lampadam.
Pro hoc redimendo ad te pater meus venerat,
Tu nobis, ut promisisti, hinc esto benevolus,
Ut germano comitati repetamus propria.
His auditis, frater ejus redditur altonitus,
Quod ab eo nunquam visus taliter sit cognitus.
Qui adfuerant mirantur super re insolita.
Gratulabantur fideles, gaudentes in Domino,
Atque pro tanta virtute Deo agunt gratias,
Et cum laude Christi nomen frequenter ingeminant.
Erant ibi in eodem constituti tempore,
Homines retiarii, supra dicti judicis;
Qui ut eos Christianos esse recognoverant,
Conciti adnuntiarunt illud suo domino,
Si quid forte voluisset de ipsis præcipere,
Juxta leges promulgatas adversus Christicolas.
Tunc misit confessum judex qui eos adducerent.
Quos si noluissent sequi, jussit claudi carcere,
Donec opportune possent præsentari sibi met.
Interim Lupus, qui illos suscepit hospitio,
Sub ipsis nocturnis horis eos excitaverat,
Et abire hortabatur inde ante diluculum.
Adfuerunt sero, inquit, hic præfecti homines,
Qui ut esse Christianos vos priuum compererant,
Nuntiare hoc præfecto festini abierunt.
Fratrem ergo quem quæsistis, vobiscum adducite,
Redemptionis a vobis pretiuū non exigam,
Tantum fugitole isthinc a persecutoribus.

A illis sicut hortabatur præfectis, velociter
Supervenerunt ab ipso destinati judice;
Qui si invenire possent, ipsos comprehendenderent.
Et cum non invenirentur qui quæsiti fuerant,
Regressi sunt ad præfectum quos illuc direxerat,
Narrantes quod jam digressi ab hac domo fuerint.

Tunc præfectus jubet cito equites ut quatuor
Insequi eos studerent cursu velociissimo,
Atque ad suum tribunal mox eos adducerent.
Si reniterentur quidquam, jussit eos perimi.
Igitur arreptis equis, insequuntur propere
Quo sanctus puer Justinus cum suis tetenderat.
Locus habetur antiquus Lupera cognomine,
Ad quem cum appropinquarent, non longe abfuerant
Ipsis a præfecto missi crueles carnifices.

B Tunc Justinianus sanctum Justinum alloquitur ;
Opportunitatem, ait, isthinc cernis adfere,
Qua aqua possit haeriri, et nos cibo refici.
Si placet, consideamus parum panis frangere,
Atque aquæ haustu sitis ardorem extingueare,
Sicque postea valemus proficisci melius.

Cui beatus Justinus, jam futura præsciens :
Si gustare, inquit, isthinc aliiquid disponitis,
Erit vobis hoc omnino faciendum citius.
Ecce enim appropinquant huc legati judicis,
Qui nos, si valebunt, debent judici adducere,
Et ad processas subeundas eidem contradere.

Vos ergo, precor, si vultis, festinate refici;
Ego astans speculabor, aliquis si venerit,
Qui insidiatur nobis, ex mandato judicis.

C Et si quisquam ad hoc nobis forte supervenerit,
Ego colloquar cum illo; at vos ingredimini,
Et in præsentis speiuncæ antro vos abscondite.
Ista prophetali more puer sanctus loquitur,
Cum ecce mox adimplentur ipsius eloquia,
Quæ prædictis de transmissis sibi carnificibus.
Etenim inter loquendum apparebant quatuor
Quos transmisserat præfectus eos comprehendere,
Vel si hoc non potuissent, tunc eos occiderent.

Quibus visis, se in antrum cæteri abripiunt;
Beatus vero Justinus consistit intrepidus
Ad martyrii a Christo destinatus gloriam.

Ad quem ministeriales accedentes judicis,
Sciscitantur quis fuisset, quæ ejus professio,
Quive, vel ubi fuissent, quos habebat socios.

D Quibus ille referebat omnia per ordinem,
Ego, inquiens, Justinus appellatus nomine,
Christianum me haberi exultans profiteor:
Et quia persecutores hujus estis nominis,
Ob hoc prodere non possum meos vobis comparare,
Ne propter me subigantur ad pœnarum genera.
Nisi, aiunt, illos nobis citius prodideris,
Nostro scias jugulandum te jam fore gladio,
Tam quod abnus hæc nobis, quam quod es Christi-

[cola.

Respondens sanctus Justinus, dixit carnificibus :
Repromittit quidem sanctum nobis Evangelium
Ut qui propter Christum suam animam perdidierit,
In vitam aternam vere eamdem custodiat;

Et idcirco pœnas pati pro illo non timeo,
Dilectu ejus malens mori quam offense vivere.
Quod vero iubetis a me prodi meos compares,
Nobilominus hoc sanctum vetat Evangelium,
Ipo Domino monstrante quod hoc nolle fieri.
Nam quando in passione, quam pro nobis pertulit,
Suos ipse est exactius prodere discipulos,
Minime eorum delator voluit existere,
Et cum comprehendenderetur a persecutoribus,
Præcepit ut sinerentur abire discipuli,
Ne quenquam, ut jam prædictit, ex eisdem perderet.
Nunc itaque noveritis, neutrum me a facere.
Ut vel Christi nomen sanctum metu mortis abnegem,
Sociosve meos prodam contra Evangelium.
Adversum hæc documenta irascuntur nuntii,
Mutuoque adhortatu necem sancto præparant,
Quos vel parum exspectare vetat iracundia.
Itaque evaginato demum unus gladio,
Amputavit caput ejus, ceteris hortantibus.
Sic cum gloria et laude martyr cœlos subiit,
Dupli proprietate duplex habens bravium,
Quod et in confessione Christi perduraverit,
Et usque ad mortem suos proximos dilexerit:
In ipso præceptis Christi delectatus dulcibus,
Quod nos jassit ante illos nihil fore timidos,
Qui occidunt corpus istud, textum venis languidis.
In hoc a sancto Joanne suasus apostolo,
Qui, sicut Christus pro nobis animam posuerat,
Sic dicit et nos debere facere pro fratribus.
Proinde, ad declarandum quantæ es et gloriæ,
Idem venerandus martyr occisus pro Domino
Gloriosum demonstratur protinus miraculum.
Amputato enim ejus sacrosancto capite,
Corpus truncum hoc in suis manibus accipiens,
Ante suimet lictores steterat immobile:
Cujus anox obstupesfacti terrore prodigi,
Fugiunt persecutores, non ausi subsistere,
Cum sanctum viderent tantum facere miraculum.
Parentes vero ipsius egressi de latebris,
Vident sanctum corpus ejus consistens immobile,
Miratique quod abscessum caput ferret manibus.
Varia in mente versant de ejus martyrio,
Dum talis ei gaudere censisset gloria,
Et rursum flere de illo natura suggereret:
Maxime tamen de illo sunt inde anxxi,
Qua sepeliendum esset sacratum corpusculum,
Mutuaque inde sibi conferunt colloquia.
Quæ cum agerent, diversa motione animi
Caput beati Justini, quod gestabat manibus,
Mirum dictu, cœpit illos absolute alloqui,
Et docens de sepultura sui eos corporis:
Eentes, inquit, ad locum qui Lupera dicitur,
Atque meum sepelite ibidem corpusculum;
Matri vero mea caput hoc meum advehite,
Ut naturalem affectum in illud exhibeat,
Et amoris mei secum istud pignus habeat:
Ipsa vero si tenetur mei desiderio,
Studeat in paradiso me locatum subsequi,

A Ubi animæ sanctorum quiescunt feliciter.
Tunc illi, ut sanctus martyr Justinus præceperat
Condientes corpus ejus, ibi sepelierant,
Ubi ipse locum ad hoc signavit ex nomine;
Caput vero ejus matri ipsius attulerant:
Quod illa gaudens suscepit, Deo agens gratias,
Quia innocentem ejus animam asciverit:
Tibi, dicens, Christe, honor, laus et jubilatio,
Quia dignatus es istum puerum assumere,
Et associare tuis beatis martyribus.
At tu, beate Justine, fili mi dulcissime,
Qui Christi regnum intrasti cum palma victoriae,
Ibi mei memor esto in tuis suffragiis.
Hæc ipsius genitrice orante cum lacrymis,
Mox resplenduit lux ingens super babitaculum,
B In quo sanctum caput ejus habebatur positum.
Hæc autem lux circumquaque cuncta illustraverat,
Ia ut admirarentur qui in urbe aderant:
Erat autem nox, cum istud fieret miraculum.
In illis diebus sedem in Autisiodoro
Rexerat episcopalem, amator vir Domini,
Quem divinorum ornabant munera charismatum.
Hic dum cœlitus emissum splendorem conspiceret,
Ire ad domum Matthæi jussit tres presbyteros,
Qui de ipso studiose portento inquirerent.
Qu bus omnia Matthæus retulit per ordinem,
Ut se de sancto Justino res gesta habuerat,
Vel de passione ejus, vel sepulto corpore;
Subjungit et de allato matri ejus capite,
Qualiterque lux de cœlo hora noctis tertia
C Doinum ipsam in qua erat omnem illustraverit.
Hæc presbyteri ad suum referunt pontificem,
Qui adesse omnem clerum protinus præceperat
Gratias Omnipotenti agunt pro miraculo.
Denique clarificatur hoc factum per populum:
Concurrunt omnes gaudentes, martyrem glorificant,
In Domum, qui illum sic mirificaverat.
Interim, jubente sancto amatore præsule,
Caput sanctum cotlocatum condigne in feretro
Cum honore atque hymnis fertur ad ecclesiam,
Et in loco quem paravit sibimet episcopus,
Ibi illud veneranter recondi providerat:
Ubi plura martyri sanctus præstat beneficia.
Nam ad comprobandum ejus cum Deo potentiam,
Sacro capiti dum dignas celebrant exequias,
D Puella quæ cœca venit, clare videns rediit;
Quæ cum esset in ætate, habens annos sedecim,
Inter martyris delatum veniens obsequium:
Aduja, inquit, beate martyr Christi, aduja,
Ut visum diu negatum tuo patrocinio,
Domino Christo præstante, adipisci merear,
Quo laudetur nomen ejus in tuo martyrio.
Dixit, atque, coram omni populo, continuo
Restituto, ut petebat, oculorum lumine,
In glorificatione martyris tripudiat.
Iterum plebs omnis gaudens gratias congeminat,
Laudein dicens Salvatori Jesu Christo Domino,
Qui sit honor et potestas per æterna sæcula. Amen

* Syllaba ad metrum deest. Forte legendum: Neutrum hoc me facere.